

Frennin suunnittelija Antti Laitinen (vas.) ja räätäli Tapani Aalto, molemmilla yllään omaa tuotantoa.

TUIJA PALLASTE ja
LEENA VIRTANEN
kuvat NUMI NUMMELIN

KAKSI PUKUPOLVEA

Vuonna 1937 Helsinkiin perustettiin A. V. Aallon vaatturiliike, jossa Tapani Aalto aloitti työt vuonna 1970.

Antti Laitinen syntyi 1972 savolaiselle maatilalle, ja 2010-luvulla hän on Helsingin puhutuin miestenvaatettaja.

Näin he löysivät tyyliinsä.

RÄÄTÄLI, YRITTÄJÄ

Tapani Aalto

Kuten eräs asiakas juuri totesi: vaatteet tekevät miehen. Itse ajattelen niin, että räätälinpuku on eräänlainen työhaalari: sen pitää sopia niin hyvin, ettei sitä tarvitse pitäessään ajatella ollenkaan.

Mukavuus on tärkeintä. Pystyn näkemään esimerkiksi tv-kuvasta, onko miehen puku istuva. Jos se nousee istuessa olkapäistä, se ei voi tuntua mukavalta.

Suomessa on tätä nykyä enää kymmenkunta mestarin kouluttamaa räätäliä. Arvelen, että me kaikki pystymme erottamaan toistemme valmistamat puvut ainakin lähietäisyydeltä.

Isä perusti ensimmäisen räätälinliikkeensä vuonna 1937 Mannerheimintielle, mutta sota keskeytti hänen työnsä. Sodan jälkeen 1946 hän sitten avasi uuden liikkeen tässä Töölönkadulla, jossa se on ollut siitä lähtien. Isän isäkin oli kyläräätäli Klaukkalassa.

SYNNYIN 1950, joten liike on ollut minun aikani aina olemassa. Olen veljistä ainoa, joka päätyi räätäliksi.

Vietin paljon aikaa isän seurana liikkeessä, joten olen nähnyt tätä työtä pienestä pitäen. Lapsena piirtelin kaavapapereille, ja isompana olin kirjuriina, kun asiakkaalta otettiin mittoja.

Kerran isä ja äiti olivat jossain muualla, ja minun oli pakko hoitaa sovittaminenkin, ja siitä se sitten lähti. Aloitin täällä työt vuonna 1970.

Minulla oli perhe jo parikymppisenä, joten senkin takia oli pakko hankkia elanto ja ammatti. Siitä lähtien olen itse käyttänyt pukuja. Isä teki meille vaatteita jo lapsena, ja muistan varsinkin tweed-kankaiset paikataskulliset puvut, jotka saimme joskus 1950-luvun lopulla.

Liike siirtyi minulle 1983. Niihin aikoihin meillä oli aina kokopuku töissä, valkoinen paita ja solmio. Minulla on ehkä parikymmentä pukua, joita käytän kaikkia edelleen. Nykyään käytän yleensä irtotakkia, ja solmion käyttö on jäänyt. Tämä ylläni oleva viinipunainen villakangastakki on omalla asteikollani aika rohkean värinen.

Omistan t-paitojakin, ja käytän niitä ja farkkuja kesäpaikassamme.

EN USKO, että kuka tahansa voi oppia räätäliksi. Pitää olla näkemystä, kyky nähdä kolmiulotteisesti. Ammattitaitoon kuuluu, että pystyy hahmottamaan asiakkaan profiilin.

Työ on hyvin henkilökohtaista, intiimiäkin. Poikani on ammatiltaan lääkäri, ja olemme keskustelleet siitä, että näissä ammateissa on paljon samaa. Pitää osata olla hienotunteinen.

Opin jo lapsena isältäni tahdikkuutta. Isän asiakkaat olivat sodankäyneitä miehiä kuten hänkin, ja he kertoivat täällä rankoistakin kokemuksistaan. Tämä on luottopaikka.

Vain promille suomalaisista miehistä käyttää räätälinpukuja. Räätälinpuku on siis eri asia kuin mitta-tilauspuku, joka valmistetaan tehtaassa [asiakkaan omilla mitoilla].

Räätälinpukua varten tarvitaan yleensä neljä käyntiä. Olenaisiin ero ovat räätälinpuvuissa käytetyt väliliinat, joilla saadaan aikaan puvun profiili. Tietyille miehelle valmistettu puku ei voi istua toiselle, koska siinä on otettu huomioon kaikki vartalon yksityiskohdat, kuten rintakehän koko, kumaruus ja epäsymmetrisyys.

Jostakin syystä suomalaiset miehet tuppaavat lihomään neli-viisikymppisinä. Pukua pystytään suurentamaan noin kymmenen kilon verran.

**TÄMÄ YLLÄNI
OLEVA
VIINIPUNAINEN
VILLAKANGAS-
TAKKI ON OMALLA
ASTEIKOLLANI
AIKA ROHKEAN
VÄRINEN.**

**TAPANI
AALTO**

Syntyi vuonna 1950 Helsingissä. Vaatturi kolmannessa polvessa. Kasvoi Töölössä, johon hänen isänsä vaaturinliike muutti vuonna 1946. Otti liikkestä vastuun 1983. Pitänyt räätälinpukuja pienestä pitäen.

Keskivertoasiakkaillani on kolmisen pukuja, ja huoltamalla ja muodistamalla ne voivat hyvin mennä 15-20 vuotta. Puvun hinta on noin 2000-3000 euroa. Onhan se paljon.

VIIME VUOSINA pukuja on alettu tilata aiempaa enemmän juhlatilaisuuksiin, varsinkin yliopistolle. Aiemmin teimme papinpukujakin, mutta se loppui, kun papit siirtyivät käyttämään albaa.

Ne miehet, jotka ylittävät räätäliiikkeen kynnyksen, ovat yleensä sinut oman kroppansa kanssa. Räätälinpuku viestii menestystä ja itsevarmuutta. Tärkeintä on tietää puvun käyttötarkoitus, joka määrää kankaan laadun, sekä kropan malli, jonka perusteella arvioidaan, tarvitaanko esimerkiksi sivuhalkioita, kaksi vai kolme nappia ja niin edelleen. Niska ja hartiat ovat ratkaisevia. Jos olkapäät eivät ole puvussa kohdallaan, se vetää poikittain taskun yläpuolelta.

Räätälintyön paras vaihe on nähdä valmis puku tyytyväisen asiakkaan yllä. Kun puku tuntuu ja näyttää hyvältä, asiakkaalle tulee olo, että siitä voi lähteä uusi elämä käyntiin, kuten eräs asiakas totesi. Räätälinpuku antaa varmuutta niillekin, jotka eivät ole ihan tyytyväisiä vartaloonsa.

MUOTI-ILMIÖT eivät heilauta räätäliä, koska pukujen pitää olla pitkäikäisiä. Nykyään miesten puvuissa näkee usein kapeita lahkeita, mutta ne vaativat paljon sukilta ja jalkineilta, koska ne eivät laskeudu kengän päälle kuten soisin niiden laskeutuvan. Seuraan muotia, mutta yleensä annan hiljaista kritiikkiä esimerkiksi liian tiukkoja pukuja kohtaan. Jos nappi ei mene kunnolla kiinni, en usko, että puku tuntuu kantajastaan hyvältä.

Katson myös kadulla ihmisiä. Joskus miesten asut sävyttävät, mutta usein näkee epäsovivan ja epämukavan näköistä pukeutumista. Suosittelemme muuten naisillekin vaatteiden teettämistä.

Julkisuuden henkilöistä Björn Wahlroos on kärkipään pukeutujia, samoin Jorma Uotinen ja Esa Saarinen. He ovat keskenään erilaisia, mutta kaikista näkee, että he ovat kiinnostuneita pukeutumisesta. Myös Kekkonen osasi kantaa vaatteensa.

LEENA VIRTANEN

Tapani Aallon 10 innoittajaa

1. Suku. "Suvulle kiitos ammatinvalinnasta. Tämä on isän puolen suvun juttu, ammatti, jota on aina arvostettu."

2. & 4. "Kekkonen, Mannerheim ja muut suomalaiset miehet, jotka ovat osanneet kantaa vaatteitaan."

3. Väinö Linnan Täällä Pohjantähden alla -kirjojen räätäli Halme. "Hän on melkein yksi yhteen oman vaarini ja tämän historian kanssa."

5. Isä A. V. Aalto. "Ainoa ammatillinen esikuvani."

6. Luonne. "Luonteeni ohjaa tarkkuuteen."

7. Itsellinen työ. "Minun on aina ollut helppo toimia yrittäjänä."

8. Asiakaspalvelu ja luottamus. "Tärkein osa yrittäjän työtä."

9. Työn monipuolisuus. "Kankaiden valinta, asiakkaan ja minun näkemysni yhteensovittaminen. Puvun valmistumisen eri vaiheet."

10. Oma liike Töölössä. "Kiintopiste, jonka kaikki töölöläiset tuntevat."

VAATESUUNNITTELIJA , YRITTÄJÄ

Antti Laitinen

Seuraan ihmisiä joka paikassa. Bus-sipysäkillä, ratikoissa, kahviloissa. Ihan kaikenlainen pukeutuminen on kiinnostavaa. Millaisissa yhdistelmissä ihmiset pukeutuvat? Millaisiin väreihin ja tuotteisiin he tarttuvat?

Suomalaisilla on pukeutumisessaan eri logiikka kuin muilla pohjoismaalaisilla. Täällä ollaan omintakeisia. Hyvä esimerkki on se, miten ihmiset reagoivat, jos he törmäävät juh-lissa samanlaiseen asuun kuin itsel-lä. Ruotsissa he ilahtuvat: "Aa - meil-lä on samanlainen vaate!" Suomessa kumpikin miettii hiljaa, että pitäisi-kö lähteä vaihtamaan.

Suomalaisia mollataan pukeutu-misesta suotta. Nuorilla on asiat jo todella hyvin hallussa.

Tosin yhden kerran vannoin Roo-man lentokentällä, että tähän kyy-tiin en lähde. Olin ollut kaksi viikkoa Italiassa, ja sitten näin suomalaismatkustajat.

Sitä ihmettelen, miten jotkut rahasektorinkin ammattilaiset, joilla todella olisi varaa panostaa, tekevät töitä ja edustavat aika surkeissa vaateis-sa. Ehkä heillä on liian kiire, ja kaikki muu on päällimmäisenä.

Miesten puvun voi käsittää hyvin monella ta-valla. On hyvä tuntea perinteinen brittiläinen käsitys puvusta, mutta etikettisääntöihin ei tar-vitse hirttäytyä. Niitä tarvitaan vain aivan for-maleimmissa tilaisuuksissa.

Minulle oli tärkeää sisäistää, mistä elemen-teistä puku koostuu. Sen jälkeen saatoin miet-tiä, tarvitaanko niitä kaikkia. Voisiko puvun teh-dä toisin ilman että siitä häviää tietty pukumai-nen uskottavuus?

Olemme Frennessä ottaneet takeista toppauk-set ja perinteisen rintaliinan pois. Osassa takeis-ta ei ole kuulavanua.

Istuvuus on pyhä. Siitä ei voi tinkiä. Jos tuottees-sa ei ole oikeat mittasuhteet kropalle, se ei toimi.

Suurimmalle osalle miehistä käy tankotavara, siis valmiilla mitoituksella tehtaalla tehty puku, mutta oikea koko pitää sovittaa. Minulle sopii joiltain valmistajilta 50, joiltain 48, joiltain 52.

Yleistä on, että vanhemmat miehet kulkevat liian suurissa puvuissa, nuoret liian pienissä.

Suosiossa on pitkään ollut kapea ja lyhyt mal-li, ja sen seurauksena aivan liian pieniä bleise-reitä näkee televisiossakin.

Pukeutuminen ja ulkonäkö vai-kuttavat paljon.

Kun laitan tekemäni kaksivärisen takin ylle, saan Helsingissä englan-ninkielistä palvelua.

ASUIN LAPSUUTENI maalaistalos-sa Kuopion lähellä Vehmasmäes-sä. Kotona ajatus oli se, että oste-taan mieluummin vähemmän kuin enemmän. 70-luvulla Kuopioon tu-livat ensimmäiset vaatteet Portuga-

lista ja Hongkongista. Niihin suhtauduttiin meil-lä skeptisesti. Ajateltiin, että jos käytetään koti-maisia tuotteita, se työllistää. Meillä oli Tiklak-sen ja Piretan vaatteita. Marimekkoa saattoi ol-la patakintaissa.

Oli aina pieni panostuksen paikka, kun läh-dettiin Kuopioon. Isälle piti välillä sanoa, että et kai kuvittele noissa lähteväsi. Oltiin sentään ih-misten ilmoille menossa.

Kun oli kevätkuuhla tai tädin viisikymppiset, ompelukone sauhusi. Äiti ompeli meille vaatetta.

Alle kouluikäisenä halusin vain piirtää ja tu-hertaa. Isäkin oli tosi hyvä piirtäjä ja teki kai-kennäköisiä käsitöitä: vuoli puusta vaikka puuhevosen. Kun aloitin koulun seitsemänvuotiaa-na, olin monta viikkoa piirustuskiellossa. Muu-ten en varmaan ikinä olisi oppinut lukemaan.

Kirjastoauto oli ihan superpalvelu, se kävi tal-visin kerran viikossa ja kesällä joka toinen viik-ko. Löysin pukuhistorialliset kirjat. Tutkin niitä marjapuskien varjossa. En usko, että kovin mo-

TEOLLISUUDESSA

EIPÄRJÄÄ

SILLÄ, ETTÄ ON

SUURI NIMI TAI

TUNNETTU KOULU

TAUSTALLA.

ANTTI LAITINEN

Syntyi 1972 Kuopios-sa. Vaihtoi armeijan jäl-keen yliopiston histori-anopinnot vaateopin-noiksi Kuopion ammatti-korkeakoulussa. Perusti Frenn Companyn yhdes-sä muotoilija Jarkko Kal-lion kanssa 2013.

ni Vehmasmäessä lainasi sellaista aineistoa kuin minä. Menin kirjastoautolle kirjalistojen kanssa ja sanoin, että ”katotko ensi viikkoon, että löytyvätkö nämä”. Kirjastonhoitaja katsoi ja toi.

JAPANILAISEN Comme des Garçonsin talven 1991/92 mallisto oli minulle pysäyttävä kokemus. Suunnittelija **Rei Kawakubo** on uskoton tyyppi. Hän viittaa kintaalla muille.

Olin silloin käynyt lukion, luki vuoden historiaa yliopistossa ja aloittanut armeijan. Päätin hakea muotoilukouluun. Pääsin Kuopioon ammattikorkeaan.

Comme des Garçonsin vaikutuksesta tein opiskeluaikana aika kokeellisia juttuja. Aasiassa tuotteet voivat olla leikkaukseltaan hyvin simppeleitä, mutta se, miten niitä puetaan, laskostetaan, kiedotaan ja käytetään, antaa muodon. Euroopassa on ollut muotoonleikkaamisen perinne.

Opinnoissani oli paljon valmistustekniikka ja kaavoitusta. Tuli tarkka käsitys siitä, mistä osista vaatteet koostuvat.

Japanilaisen suunnittelijan **Issey Miyaken** tekniset innovaatiot tekivät suuren vaikutuksen. Hän kehitti itse ohuen loimineuloksen, josta vaate tehdään vekkaamalla. Perinteisesti veikatut vaatteet oli tehty niin, että materiaali vekataan ensin ja sitten ommellaan tuote. Miyake käänsi idean pääläelleen. Ensimmäiset kokeet hän teki jo 80-luvulla. 90-luvulla hän testasi neulosta eri tanssiryhmien kanssa. Hänen kuitunsa on synteettinen, polyesteria, mikä mahdollistaa sen, että vekattu vaate on vesipestävä. Konsepti on uskoton.

OLIN TOISEKSI viimeisenä opiskeluvuonna työharjoittelussa Kuopiossa P.T.A. Groupilla. Näin, mitä teollinen vaatetuotanto on; miten teollisuuden sykli, bisneslogiikka ja malliston tekeminen toimivat. Se oli kevättä 1997 ja viimeisiä mahdollisuuksia nähdä se Suomessa. Enää P.T.A. Groupia ei ole.

Koko urani ajan on sanottu, että ajat ovat huonot. Tehtaalla vakuutuin, että juuri teolliseen vaatteeseen kannattaa suuntautua. Teollisuudessa ei pärjää sillä, että on suuri nimi tai tunnettu koulu taustalla. Oma kapasiteetti ja käytännönläheisyys ratkaisevat. Muotihöttö on josain muualla.

Kuopiolainen **Turo Tailor** osti osan PTA Groupista ja työskentelin Turo Tailorilla pari vuotta. Heillä on oma pukutehdas, ja näin siellä tasan tarkkaan, miten miesten puku tehdään teollisesti. Automaattikoneet tekevät taskutukset ja prässäyslinjat viimestelevät puvun. Kaavoissa ei ole paljon variaatiota. Puvun idea on aika perinteinen.

Tein kouluaikana myös mittailausvaatteita, ja se opetti vaatteiden tekemisen eri muotoisille ihmisille.

OLIMME 2012 New Yorkissa ja nykyisellä yhtiökumppanillani **Jarkko Kalliolla** oli yllään minun tekemäni maastokuvioinen pikkutakki. Olin tehnyt sen hänelle mittojen mukaan.

Ihmiset tulivat pysäyttämään kadulla ja kehuamaan sitä.

Jo 2000-luvun puolivälissä mietin, että omaa juttua voisi tehdä. Nyt tuntui, että aika on kypsä. Aloitimme Jarkon kanssa Frennin.

Mallisto täyttää miesten pukeutumisen peruslokeron mutta siinä on jotakin uutta. Rentoutta ja mukavuutta. Ja vastuulliset arvot: valmistusketjun joka osa tunnetaan. Kaikki tulee Euroopasta. Ompelu tehdään Virossa, sillä siellä on vielä osaamista ja tehtaita. Tallinnaan on Helsingistä lyhyempi matka kuin Kokkolaan tai Lappeenrantaan.

Mielenkiinnon herättämisessä kaikkein tärkeintä on tuotteen tunnelma, brändi-identiteetti.

Media kiinnostuu highlighteista, mutta kauppojen sisäänostajat kiinnittävät huomionsa muuhun: myyvyyteen. 'Jos tuon mallin saa yksivärisenä eikä kuosissa, otan', he sanovat.

Olemme luoneet yhteyksiä saksalaisiin sisäänostajiin. Ulkomailla meistä ollaan usein kiinnostuneempia kuin Suomessa.

Suomalaisen vähittäiskaupan kannattaisi tarkistaa toimintatapojaan. Kauppoihin on vaikea päästä. Toki sisäänostajan voi olla kiva lähteä Kööpenhaminaan tai Tukholmaan ostamaan mallistoja, mutta olisi niitä täällä Suomessakin.

YRITÄN pitää huolta siitä, että olen bisneksen lisäksi kiinni luovuuden ja taiteen maailmassa. Kuvataidetta pitää käydä katsomassa säännöllisesti.

TUIJA PALLASTE

Antti Laitisen 10 innoittajaa

1. Dries van Noten. Belgialainen vuonna 1958 syntynyt palkittu ja omaleimainen suunnittelija. "Itä-Suomesta kun olen, tykkään etnisistä ja värikkäistä asioista."

2. Pohjoismaiden suurin miesten pukujen valmistaja Oy Turo Tailor Ab. "Työskentelin pari vuotta Turo Tailorilla Kuopiossa."

3. Berliini. "Yritämme päästä Saksan-markkinoille. Saksa on sopivan lähellä, ja siellä suomalaisilla brändeillä on jo jokin kaiku."

4. Comme des Garçonsin japanilainen perustaja Rei Kawakubo ja talven 91/92 mallisto.

5. Japanilainen suunnittelija Issey Miyake. "Kehittänyt materiaalitekniikkaa uskomattomalla tavalla."

6. Pariisi. Menin kaupunkiin ensimmäisen kerran kangasmessuille. Vaikutuksen tekivät vasemman rannan kaupungit, Rue Saint-Honoré, Marais, messujen kangasnäytökset puolen tunnin välein... Pariisissa mieli lähtee helposti hienostuneeseen ja luksukseen.

7. Muotipuku kautta aikojen (Wsoy). "Oli käänteentekevää, että löysin pukuhistorialliset kirjat lapsena kirjastoautosta."

8. Konemusiikki. "Opiskeluaikana 1990-luvun Kuopiossa oli hyvä underground-konemusiikkikene."

9. Kuopiolainen P.T.A. Group. "Ensimmäinen työharjoittelu paikka."

10. Marjatta Tapiolan maalaukset. "Niissä on elinvoimaa."

